

Johannes Hallengren föddes 1814 på Broslätt nr 15 som äldste son till snickaren Christian Hallengren (se under Snickare) och dennes hustru Sissa Månsdotter, och var alltså brorson till ovannämnde skomakare med samma namn. Han växte upp i det torp, där hans morföräldrar hade bott, och mormodern bodde kvar hos dem. 1828 begav sig Johannes till Stoby och sedan Tormestorp för att lära till skomakare hos sin farbror. När han avlagt gesällprovet 1833, får vi veta att han *"flyttar nu till obestämd ort, emedan han ämnar resa för att fuldkomma sig uti sitt Handtwerk"*. Han begav sig med andra ord ut på gesällvandring för att se hur yrket bedrevs hos andra mästare.

Johannes var 26 år, när han 1840 gifte sig med den 22-åriga Thora Catharina Regina Winberg. Flickan med de fina namnen var brorsbarn till tunnbindare Jöns Winberg d y på Broslätt och fosterdotter hos denne från späda ålder. De unga fick en bostad på Broslätt i ett hus som ligger kvar ännu på 1990-talet, och som kallas "Svantes" efter den siste som hade sitt hem där. Johannes' farmor, inspektorsänkan Bengta Dahlström (se Knut Hallengren), bodde i huset, och eftersom ingenting i längderna tyder på att hon hade flyttat, finns det anledning att tro att just det huset uppförts till inspektorsboställe omkring 1800, när Knut Hallengren kom till Broslätt. I Hovdala räskenslagsbok, sommaren 1841, är antecknat 3 rdr, som Herr Ryttmästaren skänkt Joh. Hallengren till brunnsgrävning.

Johannes Hallengren kallades nu torpare och skomakarmästare. Farmodern stannade kvar till sin död 1846. Hon var blind och sängliggande och gjorde kanske inte så mycket väsen av sig men krävde väl ändå sin passning. Den ena delen av huset beboddes troligen av gamle Magnus Söderberg (se Ladufogde) fram till hans död 1849.

I skomakarverkstaden fanns alltid en eller ett par lärlingar och ofta någon gesäll till Mäster Hallengrens hjälp. Här följer en troligen ofullständig förteckning över skomakeripersonal:

Sven Eskilsson föddes i Matteröd 1818. Därifrån kom han 1835 som gesäll och lärdräng till Broslätt.

Jöns Christian Johansson Rosengren kom enligt inflyttningsattest 1841 som skomakarlärling från N Mellby till skomakare Hallengren på Broslätt. Han var född 1821 i Önnestad.

Åke Ohlsson Wennerholm, född 1818 i Sjörrödshus nära Finjasjön. Skomakargesäll hos Joh. Hallengren på Broslätt 1841-43.

Carl Magnus Linde, skomakarlärling från Karlshamn till skomakare Hallengren på Broslätt 1843.

Nils Andersson, gesäll född 1823 i Munkarp. Han kom från Höör 1843, och flyttade till obestämd ort 1846.

Nils Jönsson, lärling från Maglehult i Matteröd socken.

Christoffer Nyström lärling som kom från Höör 1845.

Carl Johan Sjöström, gesäll som flyttade in från Sölvesborg 1846.

Christian Andersson, var lärling på Broslätt från 1847, då han kom från Finja.

Johannes Olsson var också lärling. Han kom från Häglinge 1850.

Ola Lindqvist var en skomakargesäll, som 1862 begav sig från Broslätt till obestämd ort.

Teckning ur Hantverk i Sverige (1989).

Den nya hantverksordningen 1846 innebar början till slutet för skråväsendet, och lättnader i regelsystemet kan ha avsatt spår även för Brosläotts skomakeri, som tycks ha haft en förhållandevis stor omsättning. I mars 1865 hade Hallengren en fordran på 42 rdr från Hovdala gård. Av räkenskaperna med andra hantverkare framgår det att daglönen var runt riksdalern. Från gården köpte han i gengäld råg till bröd och utsäde. Det hände också att han ibland fick använda sina kunskaper om läder till annat än skor. Seldon eller en grimma kunde behöva repareras.

Johannes Hallengren och hans hustru begåvades inte med några egna barn. De hade en fosterdotter Hanna Svensdotter, född 1837 och senare Tore Magdalene Jakoline Winberg, född 1855 i Assens i Danmark. Denna fosterdotter var brordotter till Mor Hallengren, och hon gifte sig 1877 med skomakare Jöns Björklund, som då var gesäll hos Hallengren.

Den 17 maj 1881 avled Johannes Hallengren. Bouppteckningen visar på ett jämförelsevis rikt bo. Av möbler ägde man 4 sängar, 2 soffor, 1 klädskåp, 1 linneskåp, 2 skänkar, 3 bord, 14 stolar och en tvättkommod. I kistorna, sex till antalet, trängdes bolstrar, dynor och madrasser med svintagel, så Mor Hallengren hade klarat att bädda åt "Prinsessan på ärten"! Väggarna pryddes av två väggur, tre speglar, tio tavlor och en gammal barometer.

Naturligtvis dominerade skomakarverktygen, men Hallengren hade också redskap för torpets skötsel samt ett "skjutgevär" om han ville gå på jakt.

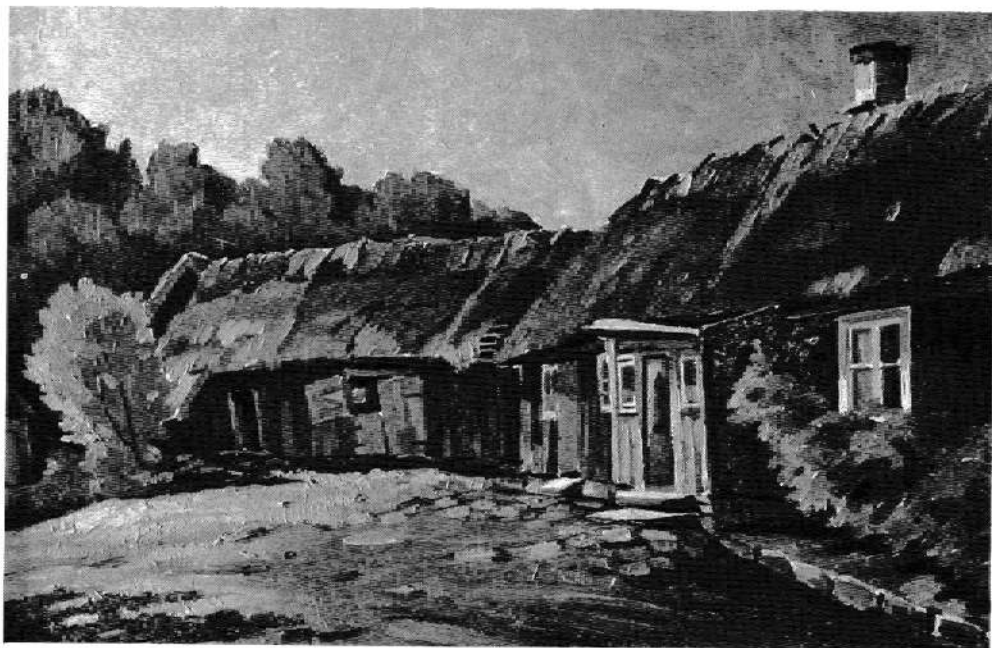

Lars Christensson och hustru Malin i Fjärdingslöv. Bland barnen märks som tredje fr h, även infälld, Jöns Björklund, sedermera skomakare på Broslätt. Foto 1859.

"Ehuru behörigen underrättade tillstädeskom ingen av arvingarna". Troligen hade syskonen underrättats om att makarna hade upprättat ett inbördes testamente. Det var dessutom bara systemen Hanna Kihlberg f Hallengren som bodde nästgårds. Brodern Magnus var skomakarmästare i Kristianstad. Både brodern Per Otto och Sven hade valt att utöva snickaryrket i Stockholm. Sven var nu död och hade efterträts av sin son Knut, som fått namn efter sin farfars far, en gång inspektor på Hovdala (se under Inspektor).

Mor Hallengren gick bort en junidag 1899.

Jöns Björklund var född 1848 och kom 1874 till Broslätt från Gylle. Han arbetade först som skomakargesäll och efterträdde så småningom Johannes Hallengren i skomakerirörelsen på Broslätt i och med sitt giftermål med dennes fosterdotter Tore Magdalene Jakobine Winberg, i vardagslag kallad Bina. Övertagandet av rörelsen skedde säkerligen successivt i verkstaden i det hus som senare kallats "Svantes".

Johannes Hallengren och efter honom svärsonen Jöns Björklund verkade här till "Svantes" som skomakare. Oljemålning av konstnären Cid Fredholm 1947. — "Fredholm hade gått till Wendel och dricka gök. Vår gris skubbade sig mot hans staffli och fick tavlan över sig. Grisen blev brokig på ryggen, men Fredholm tog det lugnt" (Anna Nilsson).

Alla hustru Binas dopnamn slutade på e, för hon var född och döpt i Danmark. Hon var dotter till Mor Hallengrens bror Johan Winberg och född i Assens 1855. Fadern kom ut i dansk-tyska kriget 1864. Han blev sårad och tillfångatagen och rapporterades vara död. Men han kom tillbaka efter tre år för att finna att hustrun hade gift om sig. Han tog då tösen med sig till sin syster på Broslätt, allmänt kallad Mor Hallengren. Denna fick lova att aldrig efterforska Binas danska mor, ett löfte som hon höll in i döden.

Jöns Björklund brukade som många andra i Göinge ge kassan ett välbehövligt tillskott genom att "ta på slätten" och delta i sockerbetsskörden. När äldste sonen John var gammal nog att hjälpa till fick han följa med far. Säkert var det spännande att leva lägerliv under en tid, även om arbetet var tungt och bostäderna för betfolket var primitiva. John har berättat för sina barn, att en gång på hösten 1892 hade de som vanligt kokat kaffe i sin kaffekittel. Man kan förmoda att kitteln var av koppar, och att det var ganska högt med gammal sump i den. Så gick det till i en tid, när man lakade varje uns av färg ur de dyrbara bönorna. Det kan vara förklaringen till att de inte märkte att det kommit en råtta i kitteln. De blev förgiftade och svårt sjuka.

På Broslätt trodde man allmänt att den gamle skulle klara sig efter förgiftningen, men att pågen nog kom att stryka med. Det blev tvärtom. Jöns Björklund dog i hemmet på Broslätt 1892, knappt 45 år gammal. Dödsorsaken anges vara nervfeber. Efter mannens död blev familjen tvungen att flytta ner till trädgårdsmästarbostaden vid Hovdala trädgård. Hustrun Bina Björklund levde till 1933.

Skomakarhustrun Bina Björklund.

Av barnen skulle sonen Lars Anton, född 1881, komma att nå ryktbarhet en bra bit utanför Broslätt. Han blev riksdagsman och tog som sådan aktivt del i tidens stora frågor. "Men det skall dröja ända till den 3 juni 1921 innan riksdagen med 62 röster mot 23 i Första kammaren och 116 röster mot 48 i Andra sätter stopp för dödsstraffet. Med och lägger sin röst på borgmästare Carl Lindhagens motion i Andra kammaren är också Anton Björklund från Hässleholm — torparson från Hovdala som ska bli Hässleholms främste kommunalman." (ur Det var i Hässleholm det hände av Allan-Sigward Lundin 1963).

Denne son, L A Björklund kallad, växte upp i en syskonskara på fem pojkar och en flicka. I hushållet fanns också en skomakargesäll, Stenbäck, och arbete saknades inte i den lilla verkstaden. Lantbruket till torpet sköttes med hjälp av ett par kor, som fick vara dragare. Lars Anton blev som ung jordbruksarbetare medveten om de sociala orättvisor som fanns vid slutet av förra seklet. Tidigt kom han i kontakt med socialismen och nykterhetsrörelsen. Han lär ha samlat en del folk till ett politiskt möte i vägskalet i Hovdala — var det på Broslätta gada? Denne ordkarge och tystlåtna man visade sig vara en värtalare med övertygelse i stämman.

I hemstaden Hässleholm, där han fått plats som vagntillsyningsman vid järnvägen, skaffade sig L A Björklund en säker väljarkår. 1912-13 tillhörde han kommunalfull-

*Skomakarsonen Lars Anton Björklund från Broslätt
skulle bli riksdagsman och stadsfullmäktiges ordförande i Hässleholm.
Foto efter HSB Hässleholm 1935-1945 (1945).*

mäktige och från 1918 stadsfullmäktige. Året innan hade han blivit riksdagsman i andra kammaren för socialdemokraterna. Självtorparson höll han fast vid sin föresats att vara en småfolkets talesman.

Från 1935 var L A Björklund stadsfullmäktiges ordförande i Hässleholm, och han satt vid rodret de bekymmersamma krigsåren på 1940-talet, då även frågan om Skånska Pansarregementets förläggning till orten debatterades. Kanske blev Björklund orsak till att Hovdalafältet slutligen valdes, men det var i så fall med stadens väl för ögonen. Så skriver Erik Lilliestrand (sign. "Per Krut") i sin artikel "Talaren från Hovdala vägska" (Jul i Göinge 1956). I nekrologen framhålls att Björklund under många år varit den obestridda ledaren och den fasta klippan som staden vilat på. Även hans betydelsefulla insatser för Hässleholms lasarett poängteras. "LA" satt som ordförande i landstinget 1939-1950.

LA Björklunds namnteckning 1945.

Felt Bdf. i Brännstads
Säkerhetskomite

Undertecknad anholder härmed:
att den 1ste instundande Oktober
utgå med aflidna Katarina
Hallengrens i Broslätt försäkrin-
gs försäkring i O. o. V.
Göinge Häradens Brandstads-
bolag

Broslätt den 13/8 1899

Jakobina Björklund

Storbhusdelagare

"Mor Hallengren" på Broslätt är död,
och fosterdottern Bina Björklund tillskriver
häradsbolaget om försäkringen.
I Länsförsäkringars arkiv, Hässleholm.

Assar Larsson, gesäll som kom från Billeberga 1883 och drog vidare till Köpenhamn samma år. Han var född i V. Karaby 1855.

Martin Jönsson var utbildad till skomakare hos Björklund på Broslätt, och sedan verksam flera år i Danmark. Han skaffade sig gård i L. Oberöd och drev där skomakeri. Under hovdaltiden figurerar han i samband med sökande efter den sk skatten i östra Hästhagehultet. Det var i backen ovanför Mjölmoällan som han kom på skatten en första maj. Han skulle just kasta stål på den, då han kände att någon grep tag i hans arm och sa: "— Nej, nej! Låt bli den därna!" Och när han tittade åt skatten igen, var den försvunnen (Tage Nygren).